שאן בפ"ק דחולין (דף ו:) ותירן רבינו נסים במגילת סתרים

דברים המותרים אבל דברים

שנוהגים מחמת טעות שסבורים

שהוא אסור והוא מותר יכול להתיר

בפניהם בוכן משמע בהדיא בירושלמי

שוא"ת א"כ אמאי קאמר דילמא אתי

לאפרושי מן הפטור על החיוב כיון

דידעי שהוא פטור וי"ל דלאו כ"ע

ידעי וא״ת דמשמע דווקא בבני

המדינה או בכותאי אינו רשאי להתיר

אבל בפני חכמים או שלא בפניהם

מותר ואמאי והא תנן נותנין עליו

חומרי מקום שינה משם ושהלך לשם

ואור"י דמתניתין איירי במנהג חשוב

שהנהיגו ע"פ ת"ח והכא מיירי שנהגו

בני המדינה מעלמם ג וכן הנהו דמייתי

ודאייתרא דלקמן קים ליה דהוי

מנהג חשוב ור"י מסתפק במנהג שאינו

חשוב דיכולין להתיר בפני ת"ח אם

יכול להתיר להם כדמשמע לקמן ולא

רצו לומר להם מותרים אתם משום

דבני המדינה חשוב להו ככותאי אבל

לתלמידים משמע שהיו אומרים

מותרין אתם או דילמא יכול להתיר

לעצמו בפניהם אבל להם אינו יכול

להתיר וה"ק לא רצה לומר להם

מותרים אתם ומה שהחמרתם לא

מחמת איסור אלא מחמת מנהג שטות

ולתלמידים היה מתיר לעצמו בפניהם

אבל לא להם ורשב"א אומר דלא השה

ממתני׳ ד דרב אשי דמוקי מתני׳ באין

דעתו לחזור ובכותאי אפילו דעתו

לחזור אסור ולאביי דמוקי ה״מ מבבל

לא"י אבל מא"י לבבל עבדינן כוותייהו

ובכותאי אפילו מא"י לבבל אסור

והנהו נמי דמייתיה הוו מא״י לבבל:

ביון דאנן בייפינן להו וכו'. קשה

ה.) אמר פשיטא מהכא להתם מהני

דהכא שבט והתם מחוקק משמע דבני

בבל עדיפי ותירן דה"מ לאפקועי

ממונא י אבל לענין איסור והיתר

וסמיכה בני א"י עדיפי שלומדים

תורה ברבים ואמרינן (ב"ב דף קנח:)

אוירא דארן ישראל מחכיםי:

עבדיגן בוותייהו. לא עבדי (מיתר ה"ל למימר (מיתר ה"ל למימר

ומשום פ"ק דחולין (דף יק:) נקט

הכי דהאמר התם כי סליק רבי

זירא אכל מוגרמת דרב ושמואל

ופריך ולית ליה לרבי זירא נותנין

עליו חומרי מקום וכו' ומשני אביי

הני מילי וכו' אבל מבבל לארץ

ישראל כיון דאנן כייפינן להו עבדינן

כוומייהו: רבה בר בר חנה דעתו לחזור הוה. ובחולין נמי

מתרץ רבי זירא אין דעתו לחזור

הוה קלת קשה דהשתא ללדדין התני

לר"ת דבפ"ק דסנהדרין (דף

דסרכי מילסא. של קולא ומזלולין יותר: הכך אינשי נמי. כיון 🦋 אתה רשאי להתירן בפניהן. מימה א"כ היאך התיר ר' בית

מדגן: המפריש מן האורז על הדגן אוכל טבלים דלא חל השם דהאי דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור היינו שיודעים

אי אתה רשאי להתירן בפניהם אמר לו ולאו

מי איתמר עלה אמר רב חסדא בכותאי כותאי

מאי מעמא משום דמסרכי מילתא הגך אינשי

נמי סרכי מילתא אלא אמר רב אשי חזינן אי

רובן אורז אכלי לא ניכלה זר באפייהו

דילמא משתכחא תורת חלה מינייהו ואי

רובן דגן אכלי ניכלה זר באפייהו דילמא

ואתו אינהו וגזור בשני אחין משום בעל

אחותו תנא יתלמיד לא ירחץ עם רבו ואם

רבו צריך לו מותר כי אתא רבה בר בר חנה

אכל דאייתרא עול לגביה רב יעוירא סבא

ורבה בריה דרב הונא כיון דחזינהו כסייה

ל) ותוספתה דמ"ה פ"ב ה"ח], כ) [תוספתא דמ" שס], ג) [ג"ו שס], ד) ס" ברבן גמליאל, ה) ובמס׳ שמחות פי"בן, ו) ובחלפם סגי׳ אויא וברא״ש הגי׳ עויא], ז) לאבוה. רש״ל, ח) חולין יח:, ע) [וע"ע מוספות עירובין קח: ד"ה רבי יוסי], י) [וע"ע תוס חולין יח: ד"ה כיון),

הגהות הב"ח

תום' ד"ה עבדי (ה) כוותייהו לא עבדי כוותן וכו׳ דחומרי מקום:

לעזי רש"י

אשקפונ"ש . [אישקפינ"ש]. נעליים

מוסף רש"י

. אי אתה רשאי להתירן בפניהם. לבטל מנהגס דעובר משום בל יחל, ומן התורה אינו בבל יחל אלא מדרכנן (נדרים טו. ועי"ש פא:). כסייה מינייהו. משום דבני בכל אחרי לה וחוליו ו) מרכל לבבל. שם המדינה בכל ובה מהומות הרבה וחוליו יח:). כיון דאגן כייפיגן להו. לבני ארץ ישראל לקידוש החדש ולעיבור שנה כדאמרינן בשמעתא בתרא דהוריות (יא:) ולדיני הנסות שאיו סמיכה בבבל (שם). עבדינן כוותייהו. כי אזלינן גבייהו ואין אנו לריכין לחלוק כבוד ובא"י הוו אכלי ליה (שם).

מוסף תוספות

א. [ואין להתירן בפניהם] שלא ירגילו בני אדם להקל ויבאו להתיר איסור. מוס׳ עירוכין קח: ב. ועובדא דבית שאן . טעות היה שהיו סבורים שהיה ארץ ישראל. מוס' הרא"ש. ג. הלכך מותר שלא בפניהם אבל מ"מ בפניהם אסור כיון שלא משום שהחמירו על עצמז. מוס׳ ר״פ. ד. דבין לאביי בין לרב אשי לקמן לא קשיא מידי. תוס' שלון. ה. דעכו חו"ל הוא. שס. ו. מפני שראש גולה

שאינו חייב בחלה. ואסיקנא אמר רב אשי חזינן אי רובא דבני חוזאי ור באפייהו, כי היכי דלא תשתכח תורת חלה מינייהו, ואי רובא חיטי ושערי אכלי, ניכלה זר להאי חלת האורז באפייהו. בה תורת חלה, דחיישינן

עמהם. חי' הכ"ו. רבינו חננאל

ישנה: לא מאכל דאייחרא:

על האורז ולא ניתקן הדגן והמפריש מן הדגן על האורז מאכיל שהן מותרים והם רולים להחמיר על עלמן א וכן משמע לישנא טבל לכהן שאין השם חל על הדגן בשביל האורז שהרי אינו מחוייב ונמצא שאין זו חלה אלא טבל: רוחלין שני אחים כאחד. ואין כאן משום פריצות דנימא מתוך שמצויין יחד ועכשיו רואין ערומים זה את זה נותנין עין איש באחיו למשכב זכור: ואין רוחלין כו'. כלומר אין נוהגים שני אחים לרחוץ כאחד: בכבול. מקום: קורדקיסין. אשקפונ״ש רחבים ולא חיישינן דילמה משתלפי וחתי לאייתוינהו ארבע אמות ואין דרך בני בירי לנאת בקורדקיסין שהן נוהגין בהן איסור: ספסלי נכרים. שהן מוכרין בהן סחורה ולא חיישינן לחשדה: ככותהי דמי. דכיון דלה גמירי ולאו מקום תורה הוא סרכי מילתה: מהביו וחמיו. מתוך שרוחהו ומכר שמשם יצא נותן לבו להרהור וכן בחמיו נותן לבו שילתה אשתו מכאן וכן בבעל אחותו נמי איכא הירהורה: משום לבוד הביו. שמשמשו במרחך: ואסו אינהו. בני כבול: חלמיד לא ירחך עם רבו. שלריך להתבייש מכבודו וממוראו: ואם היה רבו לריך לו. שישמשנו במרחץ: אכל דאייסרא. חלב שבכפיפת הקיבה שהקיבה כפופה ועשויה כקשת ואותו חלב שבמקום היתר אוכלין בני ארץ ישראל ובני בבל נוהגין בו איסור: שוינכו ככוסאי. דאמרינן לעיל [נ:] דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהן ואוקמה רב חסדה בכותהי: הני מילי מבבל לבבל. מעיר לעיר בבבל דכיון דלח כייפי להדדי אם ישנה מנהגן לעיניהן יש כאן מפני המחלוקת וכל שכן מבבל לחרך ישרחל חל ישנה חת מנהג המקום מפני המחלוקת: אבל מארן ישראל לבבל. אם ישנה את המנהג בבבל אין כאן מחלוקת דאנן כייפינן לבני א"י דאינהו סמיכי ובבבל לא סמיכי: עבדינן כוותייהו. כלומר אם באין משם לכאן אין להם לשנות מנהגם אלא עושין כמקומן:

אפינו הימא מארץ ישראל לבבל. אל

אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפמור על החיוב גופא דברים המותרין ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהן אמר רב חסדא בכותאי עםקינן וכ"ע לא והתניא רוחצין שני אחין כאחר ואין רְוָחצין שני אחין בכבול יומעשה ביהודה והלל בניו של רבן גמליאל שרחצו שניהם כאחד בכבול ולעזה עליהן כל המדינה אמרו מימינו לא ראינו כך ונשמט הלל ויצא לבית החיצון ולא רצה לומר להן מותרין אתם יוצאים בקורדקיסון בשבת ואין יוצאין בקורדקיסון בשבת בבירי יומעשה ביהודה והלל בניו של רבן גמליאל שיצאו בקורדקיםון בשבת בבירי ולעזה עליהז המדינה ואמרו מימינו לא ראינו כך ושממום ונתנום לעבדיהן ולא רצו לומר להן מותרין אתם ויושבין על ספסלי נכרים בשבת ואינו יושבין על ספסלי נכרים בשבת בעכו יומעשה בר"ש בן גמליאל שישב על ספסלי נכרים בשבת בעכו ולעזה עליו כל המדינה אמרו מימינו לא ראינו כך נשמט על גבי קרקע ולא רצה לומר להן מותרין אתם בני מדינת הים נמי כיון דלא שכיחי רבנן גבייהו ככותים דמו בשלמא ספסלי נכרים משום דמחזי כמקח וממכר בקורדקיםון נמי דילמא משתלפין ואתי לאיתויינהו ארבע אמות ברשות הרבים אלא רוחצין מאי מעמא לא כדתניא סעם הכל אדם רוחץ יחוץ מאביו וחמיו ובעל אמו ובעל אחותו ור' יהודה מתיר באביו מפני כבוד אביו והוא הדין לבעל אמו

דלא גמרי: סרכי מילסא. קושיא היא דאתו לאימנועי מחלה אף

מינייהו אתו ואמרו ליה "לאביי אמר להו שווינכו ככותאי ורבה בר בר חנה לית ליה הא דתנן נותנין עליו חומרי המקום שיצא משם וחומרי המקום שהלך לשם ®אמר אביי הגי מילי מבבל לבבל ומארץ ישראל לא"י אי גמי מבבל לא"י אבל מא"י לבבל לא כיון דאגן כייפיגן להו עבדינן כוותייהו רב אשי אמר אפילו תימא מא"י לבבל יהני מילי היכא

דאין דעתו לחזור ורבה בר בר חנה דעתו לחזור הוה א"ל רבה בר בר חנה לבניה בני לא תאכל לא בפני ולא שלא בפני אני שראיתי את ר' יוחנן שאכל כדי הוא ר' יוחגן לסמוך עליִו בפניו ושלא בפניו אתה לא ראית אותו לא תאכל בין בפני בין שלא בפני ופליגא דידיה אדידיה דאמר רבה בר בר חנה מח לי רבי יוחנן בן אלעזר פעם אחת נכנסתי אחר ר"ש בן רבי יוסי בן לקוניא לגינה ונמל

וחומרי מקום שילא משם בדעתו לחזור וחומרי מקום שהלך לשם בחין דעתו לחזור:

אני

זומרי מקום שהלך לשם, והנה בבבל שהוא שם עתה איסור היו נוהגין בה. ופריק רב אשי דעתו לחזור הוה, ומי חומרי מקום שהרך לשם, והנה בבכל שהוא שם עתה איסור היו נוהגין בה. ופריק רב אשי דעתו לחזור הוה, ומי שדעתו לחזור אין נותנין עליו חומרי אותו מקום שהלך לשם. אמר ליה רבה בר בר חנה לבריה, אני שראיתי את ר' יותנן דאכל דאיתרא בראי הוא ר' יותנן לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו, אתה לא תאכל לא בפני ולא שלא בפני. מכלל שהבא מכח אחר שראה מי שעשה מעשה אע״פ שהוא עושה כמותו, אחרים אין סומכין עליו, לא בפניו ולא שלא בפניו. איני והא איהו דאמר סח לי יונתן בן אלעזר, ראיתי את ר' שמעון בן יוסי בן לקוניא

ביו הדוד ב-ן דלמא אתו לאפרושי חלה מז עיסה של אורז על עיסה של חיטין, דאתו למימר כיון שכלן חייבין בחלה, מין אחד מהן, זה פוטר את זה וזה פוטר את זה. גופה דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם. אוקמה רב חסדא בכותאי, מאי טעמא משום דסרכי, אומרין הלא דבר פלוני חיינו נוהגין בו איסור והיה מותר, גם דבר זה כן מותר הוא, ויבואו להתיר האיסור, לפיכך כל דבר שנהגו בו איסור אין מתירין אותו להם. ולאו כותאי בלבד אלא אפילו מקום שאינן בני תורה וחיישינן כי האי גונא, אין מתירין להם. כגון תוספתא בסוף משקין בכבול

מ א ומיי׳ פכ״א מהל׳ איסורי ביאה הל' טו טון טוש"ע אה"ע סי' כג :סעיף ו בהג"ה ושסו ופ״ה מהל׳ סי רמב סעיף טו: בא ב חיים חיים חהלכום י"ט הלכה כ סמג לאוין עה טוש"ע או"ח סי

מסח סעיף ד: רבינו חננאל (המשך) שנהגו שלא לרחוץ שני אחים כאחד, ונכנסו והלל בני ר"ג י . כאחד, ולעזה עליהם כל המדינה. אמרו לא ראינו כך מימינו, ונשמט הלל ויצא לבית החיצון ולא , רצה לומר להז מו אתם. וכן בבירי נהגו שלא לצאת בשבת בקורדקייסין, פירוש מנעל שאין לו עקב, והוא (סנדי) [סנדל], ויצאו יהודה והלל בקורדקייסין . רשכם ולטזה המדינה שלא לישב על ספסלי גוים בשבת, ונזדמן לרשב"ג וישב בשבת בעכו על ספסלי גוים שיש להם רחוויות ולטזה טליו כל לא רצו לומר להם מותריז אתם. ושנינן בני מדינות נמי כיון דלא שכיחי רבנן גבייהו אתו למסרד ולהתיר . כמו שאמרנו על הכותים. כדתניא עם הכל אדם רוחץ חוץ מאביו וחמיו ובעל אמו, והוא הדין . לבעל אחותו שאסור כמו אריו וחמיו ורעל אמו משום בעל אחותו. תנא תלמיד לא ירחוץ עם רבו ואם רבו צריך לו מותר. ירושלמי ר' אלעזר בשם ר' אבון כל דבר שאינו יודע שהוא מותר וטועה בו באיסור, נשאל ומתירין לו. וכל דבר שיודע שמותר ונוהג בו איסור, נשאל ואין מתירין לו. כל הדברים תלו אותן במנהג, נשייה דנהגן דלא למעבד עבידא ביומא דירחא, מנהגא, . ודלא טרדי ראחוהי שרחא עד דתיתפני סידרא, ובשיני ובחמישי עד דתיתפני חטויחא מוהוא כי אחא השומז דאייתרא דנהגו בו בני בכבל איסור, כדגרסינן באלו טרפות דאקשתא של קיבה כ״ע לא פליגי

י דאמור. והוא החלר שעליה

דאמר ר'] אויא א"ר אמי מקמצין, והכא בבבל נהגו

בו איסור. שמעיה דר׳ בו איסור.

חנינא הוה קאי קמיה (דר׳

חנינא] אמר קמוץ והב לי דאיכול, חזייה דהוה קא

מהסס א"ל בבלאי את גום

שדי. עול לגבי רבה בר

נתן, כדחזנהו כסייה להא

. דאיתרא דהוה אכיל ליה.

מתירין בפניהם דברים שנהגו בהן איסור. ורבה

הכי, והתנן נותנין עליו